

RAČUNOVODSTVO
 OSNOVNE STUDIJE
 RAČUNOVODSTVO
 STUDIJE MENADŽMENTA
 UPRAVLJAČKO
 RAČUNOVODSTVO
 RAČUNOVODSTVO
 TROŠKOVA
 IZBORNI
 PREDMETI

Predavači Linkovi Home

RAČUNOVODSTVO

V PREDAVANJE

1 KAPITAL I PRAVNE FORME PREDUZEĆA

Prof. dr Ana Lalević-Filipović

PODSJEĆANJE!

BILANS STANJA-ISKAZ O FINANSIJSKOM POLOŽAJU

Aktiva		Pasiva	
FA Stalna imovina	600	OF Sopstven izvori	450
CA Obrtna Imovina	400	LTL Dugoročni	250
	1.000	CL Tekuće obaveze	300
			1.000

Klasa 3
 Klasa 4

KAPITAL:
Izvori ukupne imovine
(sredstava)

Služi za procjenu
STEPENA ZADUŽENOSTI

2

RAČUNOVODSTVO

SOPSTVENI KAPITAL

SOPSTVENI KAPITAL PREDUZEĆA (KLASA 3)

OSNOVNI KAPITAL (30)

- **Akcijski kapital (300),**
- **Udjeli u DOO (301)**
- **Ulozi (302)**
- **Državni kapital (303)**
- **Ostali osnovni kapital (309)**
- **Kapital iz koga potiče početna imovina preduzeća; sva povećanja i sva smanjenja!**

NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL (31)

- **Neuplaćene upisane akcije (310),**
- **Neuplaćeni upisani udjeli (311)**
- **Koriguje upisani iznos kapitala na uplaćeni iznos**
- **Daje informaciju o broju tj. vrijednosti akcija koje su upisane a **nijesu još uvijek uplaćene****
- **Napomena: o navedenom će nešto kasnije biti više riječi!**

REZERVE (32)

- **Emisiona premija (320),**
- Positivna razlika između postignute prodajne vrijednosti akcija i njihove nominalne vrijednosti prilikom emisije akcija
- **Zakonske rezerve (321)**
- **a) (najmanje 5% iz ostvarenog dobitka..);**
- **Statutarne i druge rezerve (322)**
- **b) statutarne (iz neraspoređenog dobitka..); i**
- **c) dr. rezerve (slobodne rezerve) (iz ostvarenog dobitka..)**

SOPSTVENI KAPITAL PREDUZEĆA (KLASA 3)

REVALORIZACIONE REZERVE I NEREALIZOVANI DOBICI I GUBICI (33)

- **Revalorizacije rezerve (330).**
- ✓ **Iskazuju se efekti promjene fer vrijednosti nekretnina, postrojenja, opreme i nematerijalnih ulaganja čiji su efekti promjene fer vrijednosti u skladu sa MRS.**
- ✓ **po osnovu revalorizacije osnovnih sredstava > revalorizacije rashode;**
- **Nerealizovani dobiti (gubici) po osnovu ... (331-334)**

NERASPOREĐENI DOBITAK (34)

- **Neraspoređeni dobitak ranijih godina (340)**
- **Neraspoređeni dobitak tekuće godine**
- NASTALA SREDSTVA U TOKU POSLOVANJA SU ZADRŽANA KAKO BI KOMPANIJU OMOGUĆILA DA SE KONTINUIRANO RAZVIJA...

GUBITAK (35)

- **Gubitak ranijih godina (350)**
- **Gubitak tekuće godine (351)**

ZAKLJUČAK!

Sve promjene koje nastaju na **SOPSTVENOM KAPITALU** se prema uzročnosti dijele u dvije kategorije:

- **I kategorija:** promjene koje nastaju usljed aktivnosti vlasnika (npr. unos kapitala ili povlačenje kapitala)
- **II kategorija:** promjene koje nastaju kao posljedica obavljanja poslovanja društva (npr. povećanja iz rezervi, iz neraspoređenog dobitka, smanjenja zbog pokrića gubitka i sl).

PRAVNI OBLICI PREDUZEĆA

- Pod uticajem velikog broja činilaca:

- *Način pribavljanja i ulaganja sopstvenog kapitala;*
- *Organizaciono-upravljački zahtjevi i rješenja;*
- *Odgovornost vlasnika kapitala za dugove;*
- *Poslovni kontinuitet;*
- *Kontrola i učešće u ostvarenom rezultatu;*
- *Mogućnost transfera vlasništva;*
- *Poreski uslovi,*
- *Polozicija preduzeća...*

○ INOKOSNA (LIČNA) PREDUZEĆA;

○ DRUŠTVO LICA (*ortračko i komanditna društva*);

○ DRUŠTVO KAPITALA:

- **DOO;**
- **AD.**
- Prema članu 2 Zakona o privrednim društvima (Sl.list CG 80/08) i Izmjenama i dopunama Zakona iz jula 2011 godine, svi oblici obavljanja privredne djelatnosti su podjeljeni na:
 - *akcionarsko društvo - "AD";*
 - *društvo sa ograničenom odgovornošću - "DOO";*
 - *komanditno društvo - "KD";*
 - *ortračko društvo - „OD“*
 - *dio stranog društva (DSD)*
 - *preduzetnik*

LIČNO VS ORTAČKO PREDUZEĆE

LIČNO (INOKOSNO)

- *Osniva se od strane jednog lica;*
- *neograničena odgovornost;*
- *diskontinuitet u poslovanju;*
- *jednostrano opozivanje;*
- *tajnost poslovanja;*
- *ograničene mogućnosti prikupljanja kapitala;*
- *niska stručnost kadrova;*
- *fleksibilnost..*

Povećanje kapitala

- Dodatno ulaganje,
- Pozitivno poslovanje

Smanjenje kapitala

- Povlačenje kapitala;
- Isplate izazvane pokrićem ličnih rashoda

ORTAČKO

- ✓ *Osniva se od strane dva ili više lica;*
- ✓ *jednostavnije prikupljanje kapitala;*
- ✓ *neograničena odgovornost;*
- ✓ *veća stručnost kadrova;*
- ✓ *tajnost poslovanja;*
- ✓ *diskontinuitet poslovanja;*
- ✓ *Duži proces odlučivanja...*

○ ...

Povećanje kapitala

- Dodatno ulaganje postojećih ortaka,
- Pozitivno poslovanje;
- Prijem novih ortaka

Smanjenje kapitala

- Povlačenje (potpuno/djelimično) ortaka;
- Isplate izazvane pokrićem ličnih rashoda
- Negativno poslovanje...

DRUŠTVO KAPITALA

DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

- Osniva se od strane pravnih i /ili fizičkih lica;
- Zakonom je regulisan:
 - broj članova (može osnovati jedno ili više lica i ne može imati više od 30 članova) i
 - minimalni ulog (ne manji od 1€);
- ograničena odgovornost članova;
- olakšan pristup kapitalu;

Knjiga članova društva!

Povećanje kapitala

- Dodatno ulaganje postojećih članova, prijem novih članova;
- Revalorizacija osnovnog kapitala;
- Prenosom rezervi;
- Raspodjela neraspoređenog dobitka u osnovni kapital;

Smanjenje kapitala

- Povlačenje (potpuno/djelimično) uloga članova;
- Formiranjem rezervi;
- Pokriće gubitka;

AKCIONARSKO (DEONIČARSKO) DRUŠTVO

AKCIONARSKO DRUŠTVO (AD)

POJAM

"tijelo koje je formirano od strane više lica, koje zakonom ovlašćeno da nastupa kao jedno lice s pravnim identitetom odvojenim od njegovih članova i kome se daju razna prava i obaveze, uključujući sposobnost da postoji poslije smrti ili povlačenja pojedinačnih njegovih članova!"

KARAKTERISTIKE

1. OSNIVA GA VEĆI BROJ LICA;
2. ODVOJENO OD ČLANOVA;
3. KONTINUITET POSLOVANJA;
4. LAKO PRIKUPLJA KAPITAL;
5. OGRANIČENA ODGOVORNOST;
6. PROFESIONALNO UPRAVLJANJE;
7. VELIKI TROŠKOVI OSNIVANJA;
8. DVOSTRUKO OPOREZIVANJE;
9. JAVNO PRIKAZIVANJE FINSIJSKIH IZVJEŠTAJA
7. ITD....

OSNOVNI (AKCIJSKI) KAPITAL AD

POJAM I KARAKTERISTIKE

- ✓ Kapital koji nastaje prilikom osnivanja privrednog društva;
- ✓ osnovni kapital se smatra minimumom koji štiti interese povjerilaca, odnosno predstavlja garantnu supstancu;
 - ✓ Minimalni osnovni kapital akcionarskog društva je 25.000€, Osnivači su dužni da osnivački kapital uplate u iznosu od najmanje 25.000€ u novcu." (čl.17, član 6 Zakona o privrednim društvima)
- ✓ Zakonom je propisano kako i na koji način se može povećavati i smanjivati kapital;
 - ✓ Ne mijenja se pod uticajem rezultata poslovanja
- ✓ Propisana je obaveza da se u Registar evidentiraju sve promjene na osnovnom kapitalu

OSNIVANJE AD

Zakon o privrednim društvima
(član 20 i 20a)

- ✓ **SIMULTANO OSNIVANJE**-otkup svih akcija bez javnog poziva za upis akcija;
- ✓ **SUKCESIVNO OSNIVANJE**-javni poziv za upis i uplatu akcija...

OSTALI OBLICI KAPITALA PREDUZEĆA

OVLAŠĆENI KAPITAL

- **Najveći broj akcija koji korporacija smije da emituje;**
- ✓ Primjer:
 - ✓ Osnivačkim aktom je kompanija "X" ovlašćena da može maksimalno da emituje 500.000 akcija (**autorizovane akcije**)
- ✓ Kompanija u momentu osnivanja može da emituje taj broj akcija, ali i ne mora...

EMITOVANI KAPITAL

- ✓ **Akcije koje su prodane ili su na neki drugi način prenijete akcionarima...**
- ✓ Primjer:
 - ✓ Kompanija "X" se opredijelila da izda i proda samo 300.000 akcija u trenutku osnivanja...(ovih 300.000 akcija predstavljaju emitovane akcije)
 - ✓ Ostatak od 200.000 akcija predstavlja **ne emitovani kapital**

OTVORENI KAPITAL

- ✓ Emitovane akcije koje su još uvijek u opticaju umanjene za otkupljene (ili poništene) sopstvene akcije.

Otvoreni kapital:

Emitovani kapital –
Otkupljene sopstvene akcije
(ili Poništene akcije)

Biće više riječi na slajdovima koji slijede!

ZAPAMTITE!

- *Akcije koje su odobrene da se emituju, predstavljaju **autorizovane akcije**;*

Primjer: *preduzeću je dozvoljeno da maksimalno može da emituje 100 akcija, nominalne vrijednosti 10€/akciji;*

Pojašnjenje: *autorizovane akcije su: 100 akcija*

- *Akcije koje su izdate, predstavljaju **emitovane akcije***
- **Primjer:** *Preduzeće je izdalo od maksimalnih 100 akcija, 50 akcija.*
- **Pojašnjenje:** *50 akcija predstavlja emitovane akcije*

AKCIJA-POJAM I PODJELA

❑ **VLASNIČKA HOV:**

❑ **OBIČNE (REDOVNE)**

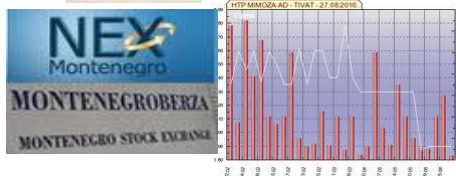
(3000 Akcijski kapital-obične akcije)

- ❑ **Pravo na kapital;**
- ❑ **Dividendu;**
- ❑ **Pravo glasa...**

❑ **PRIORITETNE (PREFERENCIJALNE)**

(3001 Akcijski kapital-prioritetne akcije)

- ❑ **Pravo na kapital;**
- ❑ **Dividendu;**
- ❑ **Pravo naplate imovine u slučaju likvidacije....**
- ❑ **NE DAJU PRAVO GLASA!**

OBLICI VRIJEDNOSTI AKCIJA

POJAM

✓ **NOMINALNA VRIJEDNOST:**

- ✓ Vrijednost na koju akcija glasi i naznačena je na poledini akcije...;

✓ **Dobija se:**

- ✓ Broj akcija * nominalna cijena po akciji

NAPOMENA: NV akcija je dokaz da su akcionari UPISALI akcije, što NE znači da su ih i uplatili!

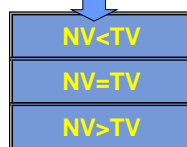
NV-upisana vrijednost akcija

✓ **TRŽIŠNA VRIJEDNOST:**

- ✓ Iznos koji može da se dobije za akciju na berzi ili preko posrednika...
- ✓ **Dobija se:**
 - ✓ Broj akcija * tržišna cijena po akciji

SITUACIJE???

EMISIONA PREMIJA
(kapitalna rezerva, ažio)

Ništa!

Disažio!

Nije u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, pa nije ni predviđena Kontnim okvirom tako da se ne knjiži.

NV=TV;

-KNJIGOVODSTVENO
OBUHVAĆANJE-

Napomena:
Aktionari
su uplatili
cjelokupan
iznos
upisanog
kapitala!

Grafički prikaz:

Pružaju podatke o vrijednosti (tj. broju) emitovanih akcija koje su uplaćene.

Obezbeđuje podatak o raspoloživom kapitalu, odnosno pruža podatke o vrijednosti (tj. broju) emitovanih akcija koje još nisu uplaćene.

Obezbeđuje podatak o visini potraživanja prema vlasnicima za upisani a neuplaćeni kapital

Akcijski kapital obične akcije

Uplaćeni iznos

3100 Neuplaćene upisane obične akcije

Uplaćeni iznos

NV

0000 Neuplaćene upisane obične akcije

NV

Uplaćeni iznos

Tekući račun

Uplaćen i iznos

Napomena 1: Neuplaćeni, upisani kapital je pozicija Iskaza o finansijskoj poziciji /Bilansa stanja/. Nalazi se na strani i aktive (u okviru klase 0) i na strani pasive (klasa 3, prema Novom Kontnom okviru koji je u CG usvojen 2011.godine). Zapravo, prema zahtjevu IV Direktive Evropske unije, neophodno je da se navedena bilansna pozicija nalazi i na strani aktive i na strani pasive. Zašto? Upravo iz razloga što na strani **aktive** obezbeđuje relevantan podatak o visini potraživanja prema vlasnicima za upisani a neuplaćeni kapital. Na strani **pasive**, neuplaćeni upisani kapital treba da obezbeđi podatak o **raspoloživom kapitalu** koji se dobija kao razlika=Sopstvenog kapitala-Gubitka-Upisanih, neuplaćenih akcija-Otkupljenih sopstvenih akcija

Napomena 2: Postojanje dva različita računa (jedan aktivni drugi pasivni) sa istim nazivom je posljedica odredbi Zakona o privrednim društvima i mogućnosti upisa kapitala bez njegove uplate.

DA ZAKLJUČIMO!

Naizgled identični računi, samo imaju isti naziv:

- **000-aktiva**, sredstva (predstavlja račun koji se odnosi na upisane akcije koji još uvek nisu uplaćene). Dakle, riječ je o potraživanjima...
- **310 -dio kapitala** (odnosi se na upisan iznos akcija, radi se o pisanom obećanju davaoca da će uplatiti obećani iznos). Dakle, riječ je o akcijama koje su upisane, a još nijesu plaćene...
- **Zatvaraju se kad se izvrši uplata akcija osnivača**

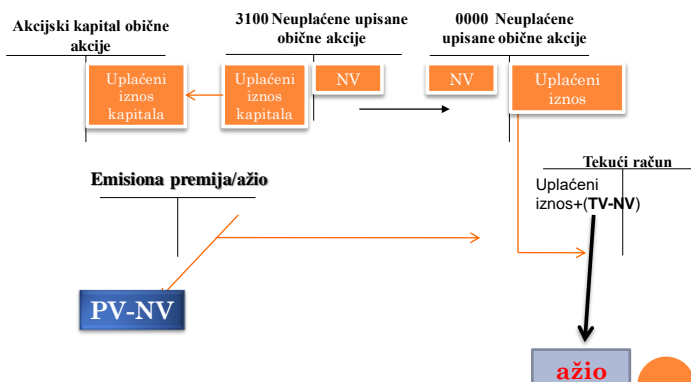
NV < TV

-KNJIGOVODSTVENO OBUHVATANJE-

Napomena:

Akcionari su uplatili cjelokupan iznos upisanog kapitala!

Grafički prikaz:

PRETPOSTAVKA:

NV<TV

-PRIMJER-

- AD je emitovalo i prodalo 3.000 običnih akcija nominalne vrijednosti 3€/akciji. Tržišna cijena jedne akcije je 5€. Akcionari su uplatili cjelokupan iznos upisanih akcija i ažio.

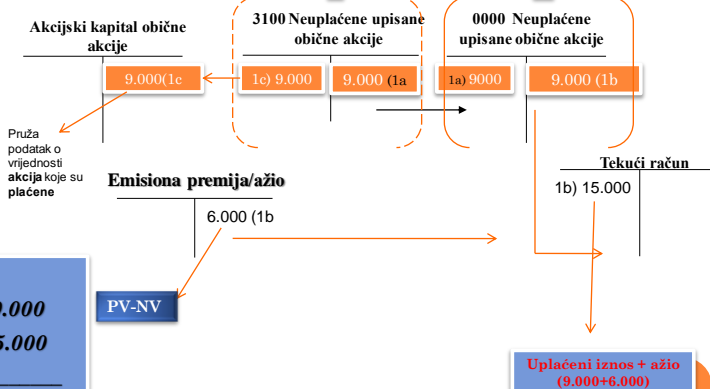
RJEŠENJE:

$$NV=3*3.000=9.000$$

$$TV=5*3.000=15.000$$

$$AŽIO=6.000$$

Knjiženje na računima Glavne knjige:

Obezbeđuje podatak o broju akcija koje još **nijesu plaćene**. Pošto su u našem slučaju sve plaćene, to je saldo 0€

Obezbeđuje podatak o visini potraživanja prema vlasnicima za upisani a neuplaćeni kapital Dakle: **potraživanja od vlasnika su 0€**

PRETPOSTAVKA: **NV<TV**

-PRIMJER- **KNJIŽENJE U DNEVNIKU**

- AD je emitovalo i prodalo 3.000 običnih akcija nominalne vrijednosti 3€/akciji. Tržišna cijena jedne akcije je 5€. Akcionari su uplatili cjelokupan iznos upisanih akcija

Knjiženje u dnevniku:

RB	konto	Opis	duguje	potražuje
1a)	0000 3100	Neuplaćene upisane obične akcije Neuplaćene upisane obične akcije - za upisan osnivački kapital-	9.000	9.000
1b)	2410 0228 0000	Tekući račun Emisiona premija Neuplaćene upisane obične akcije - za unijete stvari i uplaćen novac	15.000	6.000 9.000
1c)	3100 3000	Neuplaćene upisane obične akcije Akcijski kapital obične akcije -za povećanje akcijskog kapitala	9.000	9.000

- **RJEŠENJE:**

□ $NV=3*3.000=9.000$

□ $TV=5*3.000=15.000$

□

□ $AŽIO=6.000$

UPLATA JEDNOG DIJELA UPISANIH AKCIJA

-PRIMJER-

□ **Napomena:** ažio i ¼ NV

akcija **MORA** biti uplaćen!

□ Akcije koje emituje društvo moraju biti u potpunosti uplaćene prije nego se izdaju njihovim vlasnicima. (član 53)

- 1) AD je emitovalo i prodalo 1.000 redovnih akcija nominalne vrijednosti 5€/akciji. Tržišna cijena jedne redovne akcije je 6€.
- Akcionari su uplatili ½ upisanog kapitala i emisiju premiju u cjelini.

□ **RJEŠENJE:**

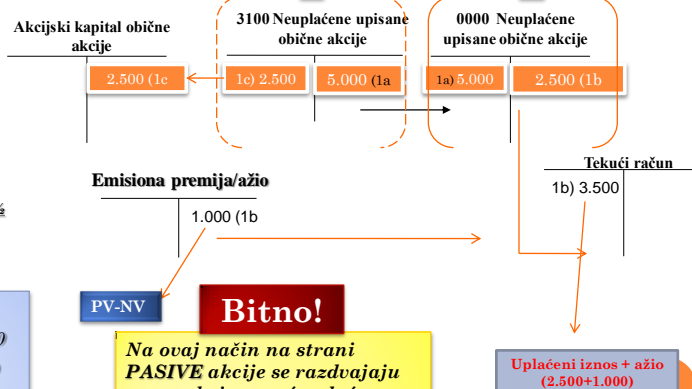
□ $NV_r = 5 * 1.000 = 5.000$

□ $Tvr = 6 * 1.000 = 6.000$

□ $AŽIO_r = 1.000$

Obezbeđuje podatak o raspoloživom kapitalu, odnosno o broju akcija koje nijesu još uvijek uplaćene.
Dakle: **upisano je a još ne uplaćeno 2.500€**

Obezbeđuje podatak o visini potraživanja prema vlasnicima za upisani a neuplaćeni kapital
Dakle: **potraživanja od vlasnika su 2.500€**

UPLATA JEDNOG DIJELA UPISANIH AKCIJA

-PRIMJER- KNJIŽENJE U DNEVNIKU

- 1) AD je emitovalo i prodalo 1.000 redovnih akcija nominalne vrijednosti 5€/akciji. Tržišna cijena jedne redovne akcije je 6€.

- Akcionari su uplatili ½ upisanog kapitala i emisiju premiju u cjelini.

□ **RJEŠENJE:**

□ $NV_r = 5 * 1.000 = 5.000$

□ $Tvr = 6 * 1.000 = 6.000$

□

□ $AŽIO_r = 1.000$

Knjiženje u dnevniku:

RB	konto	Opis	dujuje	potražuje
1a)	0000 3100	Neuplaćene upisane obične akcije Neuplaćene upisane obične akcije - za upisane obične akcije-	5.000	5.000
1b)	2410 0228 0000	Tekući račun Emisiona premija Neuplaćene upisane obične akcije - za uplatu ½ upisanog kapitala i..-	3.500	1.000 2.500
1c)	3100 3000	Neuplaćene upisane obične akcije Akcijski kapital obične akcije - za povećanje akcijskog kapitala-	2.500	2.500

½ nominalne vrijednosti
(2.500) + ažio (1.000)

Nalazi se podatak o uplaćenom kapitalu

EMITOVANJE AKCIJA ZA NEGOTOVINSKA SREDSTVA

POJAM, CILJ...

□ *emisija i prodaja akcija za materijalna dobra ili usluge!...*

□ PROBLEM:

- Utvrđivanje iznosa (cijene (vrijednosti)) po kojima bi akcije trebalo evidentirati? Dakle, **ne postoji podatak o tržišnoj vrijednosti akcija!**

□ RJEŠENJE:

- po tržišnoj (fer) cijeni sredstva ili usluge koja se razmjenjuje, osim ukoliko fer vrijednost njesmo u mogućnosti pouzdano da utvrdimo (u toj situaciji koristimo fer vrijednost običnih akcija).

➤ EFEKAT:

- *povećanje sopstvenog kapitala (pasiva);*
- *Povećanje imovine (aktiva)*

KNJIGOVODSTVENO OBUHVTANJE

Pojašnjenje preko primjera koji slijedi...

EMITOVANJE AKCIJA ZA NEGOTOVINSKA SREDSTVA -PRIMJER-

- 1) Preduzeće »X« izdaje 100 redovnih akcija pojedinačne nominalne vrijednosti od 1.000 € u zamjenu za fabričku halu. Tržišna vrijednost fabričke hale je 120.000€, dok je tržišna cijena akcija nepoznata.

Pojašnjenje:

1) $NV = Br. akcija * nv \text{ redovnih akcije} = 100 * 1.000 = 100.000€$
 2) Tržišna vrijednost fabričke hale = 120.000€
 Emisiona premija = $120.000 - 100.000 = 20.000€$
 Nabavna vrijednost fabričke hale = $120.000 + 3.600 = 123.600€$

Porez na promet nepokretnosti (3% * 120.000) = 3.600 – Zakon o porezu na promet nepokretnosti – član 9

- Knjiženje u dnevniku

RB	Opis	duguje	potražuje
1a)	Neplaćene upisane obične akcije Neplaćene upisane obične akcije - za upisane obične akcije-	100.000	100.000
1b)	Građevinski objekat Emisiona premija Obaveze prema državi Neplaćene upisane obične akcije - za prodate akcije u stvarima...	123.600	20.000 3.600 100.000
1c)	Neplaćene upisane obične akcije Akcijski kapital obične akcije - za povećanje akcijskog kapitala	100.000	100.000

U visini postignute TV

USITNJAVANJE AKCIJA

○ KADA?

- Tržišna cijena po akciji visoka da ugrožava trgovanje akcijama kompanije..

○ ZAŠTO?

- Smanjenje tržišne cijene akcija
- Povećanje likvidnosti akcija
- Podsticanje na kupovinu akcija

○ POSLJEDICE

- Smanjuje se NV i TV akcija
- Povećava se broj emitovanih akcija...**ali ne i broj ODOBRENIH akcija**
- Zakon o privrednim društvima (član 58)

PRIMJER:

Kompanija "X" ima van preduzeća 30.000 akcija 5€/a. Tržišna vrijednost je 70€/a. Kompanija planira usitnjavanje akcija (1:2).

Pojašnjenje: 1:2 znači da akcionar umjesto jedne akcije dobija dvije nove

Posljedice: usitnjavanje akcija smanjuje NV (sada je 2,5€/a) i povećava broj emitovanih akcija van preduzeća (sada 60.000). Tržišna cijena akcija pada (sada 35€/a), te se smanjuje gotovinska dividenda i db/a.

NASTAVAK...KNJIGOVODSTVENO OBUHVATANJE

○ BITNO!

- Ne mijenja se saldo na računu sopstveni kapital...
 - Primjer:
 - *Ranije (prije usitnjavanja)- $30.000 * 5€/akcija = 150.000€$;*
 - *Sada (poslije usitnjavanja)- $60.000 * 2.5€/akcija = 150.000 €$*
 - ✓ **ZAKLJUČAK:** vrijednost je nepromijenjena (saldo isti) samo se **mijenja struktura...**
- Potrebno je promjenu "dokumentovati" (knjiži se u dnevniku u dijelu koji nije sastavni dio dvojnog knjigovodstva)

10 oktobar 2014

30.000 redovnih akcija nominalne vrijednosti 5€/a koje su izdate i nalaze se van preduzeća su podijeljene na 1:2, što je rezultiralo iznosom od 60.000 redovnih akcija nominalne vrijednosti 2,5€/a, koje su izdate i kojima se trguje

- Knjigovodstveno obuhvatanje

UVOD U SOPSTVENE AKCIJE

- *Prema Zakonu od privrednim društvima CG (čl.60):*
- *“kupovinu sopstvenih akcija odobrava skupština akcionara i određuje maksimalni broj akcija koji se može kupiti i maksimalnu cijenu koja se može platiti za te akcije”*
- *“rok za kupovinu s.akcija ne može biti duži od 12 mjeseci od dana donošenja odluke”*
- *“vrijednost kupljenih s.akcija ne može prelaziti 10% od osnovnog kapitala..”;*
- *“...ne daju pravo glasa ni pravo na dividendu”*
- *“s. akcije društvo mora otuđiti u roku od 12 mjeseci od njihovog sticanja. Ako ne otuđi akcije u tom roku, društvo je dužno da ih poništi u roku od tri dana od dana isteka roka“*

BITNO!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

- **OTKUPLJENE SOPSTVENE AKCIJE** – Prema novom kontnom okviru konto 237-Otkupljene sopstvene akcije predstavljaju dio aktive.
- Pripadaju zapravo obrtnoj imovini (klasa 2-Kratkoročni finansijski plasmani, gotovina i gotovinski ekvivalenti), ali se u Iskazu o finansijskoj poziciji /Bilans stanja/ **prikazuju kao ispravka vrijednosti Kapitala,** odnosno predstavljaju korektivnu stavku Sopstvenog kapitala.

OTKUP SOPSTVENIH AKCIJA

POJAM...

- **SOPSTVENE AKCIJE**-akcije emitovane ili ponovo stečene od strane kompanije koja ih je emitovala /ali nisu prodate ni povučene/
- **RAZLOZI:**
 - održavanje povoljnog tržišta za akcije kompanije...;
 - Sprečavanje konkurentskog preuzimanja..;
- **EFEKAT:**
 - *Smanjenje sredstava i akcijskog kapitala kompanije...*

KNJIGOVODSTVENO OBUHVATANJE...

I situacija: OTKUP SOPSTVENIH AKCIJA

A) odobravanjem računa Blagajna/Tekući račun za visinu **tržišnog kursa** otkupljenih akcija;
 B) dok zaduženje računa-Otkupljene sopstvene akcije treba biti po **nominalnoj vrijednosti akcije** zatim,
 C) **razliku** između tržišnog kursa i nominalne vrijednosti akcije evidentirati preko računa **emisiona premija**.

I SITUACIJA:

TRŽIŠNI KURS < NOMINALNE VRIJEDNOSTI
 OTKUPLJENIH SOPSTVENIH AKCIJA (razlika se evidentira na potražnoj strani računa EMISIONA PREMIIJA);

II SITUACIJA:

TRŽIŠNI KURS > NOMINALNE VRIJEDNOSTI
 OTKUPLJENIH SOPSTVENIH AKCIJA (razlika se evidentira na dugovnoj strani računa EMISIONA PREMIIJA);

Predavanja RAČUNOVODSTVO

PRODAJA SOPSTVENIH AKCIJA

POJAM...

- **NAPOMENA:**
 - Sopstvene akcije treba da se prodaju u roku od 12 mjeseci od datuma donošenja odluke...
 - Nazivaju se i trezorskim akcijama jer se povlače iz prometa...
 - Spadaju u kratkoročne finansijske plasmane.. (račun aktive)
 - **Napomena:**
 - **Prema novom kontnom okviru iako je konto 237-Otkupljene sopstvene akcije dio aktive u bilansu stanja se prikazuje kao ispravka vrijednosti Kapitala.**

KNJIGOVODSTVENO OBUHVATANJE...

II situacija: prodaja SOPSTVENIH AKCIJA

1) odobrava se račun-Otkupljenje sopstvene akcije za visinu **nominalne vrijednosti**, dok se,
 2) za visinu **prodajne vrijednosti** zadužuje račun-Tekući račun/blagajna.
 3) Za **razliku** između prodajnog i nominalnog kursa odobrava se račun-Rezerve (Emisiona premija), ukoliko je prodajni kurs veći od nominalnog, odnosno zadužuje isti račun ukoliko je prodajni kurs niži od nominalnog.

Predavanja RAČUNOVODSTVO

OTKUP I PRODAJA SOPSTVENIH AKCIJA -PRIMJER-

1. AD "XX" je otkupilo 50 komada redovnih sopstvenih akcija po cijeni od 800 eura po akciji. Nominalna vrijednost akcije je 1.000 €.
 2. Preduzeće je prodalo 20 akcija po cijeni od 1.500 eura.
 3. Preduzeće je prodalo 20 akcija po cijeni od 900 eura
 4. Akcije koje nijesu prodane su nakon 12 mjeseci poništene.
- **RJEŠENJE:**
- **OTKUP! 1 promjena!**
- 1) $NV=50*1.000=50.000$; $TV=50*800=40.000$
- 1) **Emisiona premija=10.000**
- II situacija: PRODAJA, 2 promjena**
- 3) $PV=20*1.500=30.000$; $NV=20*1.000=20.000$
- **EFEKAT:** $NV < Pv=30.000-20.000=10.000$ (emisiona premija)
- **3. promjena:**
- $PV=20*900=18.000$; $NV=20*1.000=20.000$
- **Efekat=** $NV > PV=2.000$ (emisiona premija)

PONIŠTENJE OTKUPLJENIH SOPSTVENIH AKCIJA

POJAM...

KNJIGOVODSTVENO
OBUHVTANJE...

1) Pojašnjenje preko primjera koji slijedi...

- otkupljene sopstvene akcije nijesu prodane u roku od godine dana pa se poništavaju...
- **EFEKAT:**
 - Smanjuje se akcijski kapital za visinu nominalne vrijednosti...

(1)

KNJIGOVODSTVENO EVIDENTIRANJE PRETHODNOG PRIMJERA

Knjiženje u dnevniku:

R.b r.	Naziv konta i opis	Iznos	
		Duguje	Potražuje
1)	Otkupljene sopstvene akcije Emisiona premija-ostali kapital Tekući račun - za otkupljene sopstvene akcije-	50.000	10.000 40.000
2)	Tekući račun Otkupljene sopstvene akcije Emisiona premija-ostali kapital - za prodaju otkupljenih spostvenih akcija-	30.000	20.000 10.000
3)	Tekući račun Emisiona premija-ostali kapital Otkupljene sopstvene akcije - za prodaju otkupljenih spostvenih akcija-	18.000 2.000	20.000
4)	Akcijski kapital po osnovu redovnih akcija Otkupljene sopstvene akcije - za povlačenje sopstvenih akcija-	10.000	10.000

Predavanja RAČUNOVODSTVO

POZAJMLJENI KAPITAL (OBAVEZE)

Predavanja RAČUNOVODSTVO

POZAJMLJENI KAPITAL (41...-49)

○ DUGOROČNE OBAVEZE (grupa 41):

- po osnovu kredita;
- finansijskog lizinga;
- dospjelih mjenica;
- odloženih poreza;
- odloženih prihoda...

○ TEKUĆE OBAVEZE (42-49)

- **KRA TKOROČNE FINANSIJSKE OBAVEZE (42)**
 - Po osnovu kratkoroč.kredita....
- **OBAVEZE IZ POSLOVANJA(grupa 43):**
 - Dobavljači ...(431-439);
- **OBAVEZE IZ SPECIFIČNIH POSLOVA (44)**
- **OBAVEZE PO OSNOVU ZARADA I NAKNADA ZARADA (45)**
- **OSTALE OBAVEZE (46)**
- **OBAVEZE ZA PDV (47)**
- **OBAVEZE ZA OSTALE POREZE, DOPRINOSE I DR. DAŽBINE (48)**
- **PVR (49)**

DUGOROČNI KREDITI

• Upotreba:

- Kupovina ili izgradnja osnovnih sredstava kao i trajnih obrtnih sredstava;

• ROK VRAĆANJA > 1 godine

• Postupak:

- **Sklapa se ugovor;**
- **Direktno se ne uplaćuje na t.r.n tražica kredita;**

• Nastanak obaveze:

- **Kada kreditor isplati obavezu prema dobavljaču!**

- Vraćanje dugoročnih kredita vrši se putem polugodišnjih ili godišnjih anuiteta, koji sadrže otplatu - ratu kredita i pripadajući dio kamate.

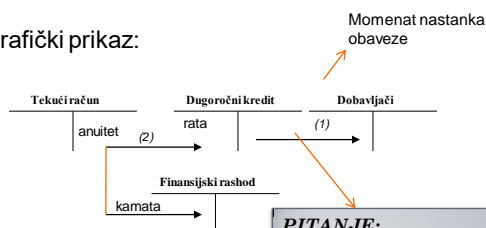
▪Knjigovodstveno obuhvatanje se vrši:

1) za iznos odobrenog kredita zadužuje račun-Dobavljači i odobrava račun-Dugoročni kredit.

□Knjigovodstveno obuhvatanje vraćanja dugoročnih kredita **putem anuiteta** se vrši na taj način što se za isnos:

2) rate zadužuje račun Dugoročni kredit, odobrava račun-Tekući račun za visinu anuiteta, dok se za vrijednost obračunate kamatne stope zadužuje račun-Finansijski rashod

Grafički prikaz:

PITANJE:
O kojoj je bilansnoj promjeni
oudje riječ?

KRATKOROČNI KREDITI

□ UPOTREBA:

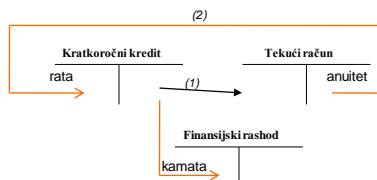
- *Privremene i povremene potrebe za nabavkom obrtnih sredstava;*

□ ROK VRAĆANJA < 1 godine;

□ Mogu biti:

- Robni i novčani;
- **U principu uvijek se uplaćuju na tekući račun tražioca kredita!**

Grafički prikaz:

Odobreni kratkoročni kredit se vraća ne parcijalno već u cjelokupnom iznosu, uz pripadajuću kamatu, tako da se *knjigovodstveno evidentiranje* vrši:

- 1) na teret računa **Kratkoročni kredit uz istovremeno odobravanje računa-Tekući račun.**
- 2) zaduživanjem računa **Kratkoročni kredit za visinu rate, rn-Finansijski rashod za visinu obračunate kamate i odobravanjem odgovarajućeg računa-Tekući račun za visinu anuiteta.**

Predavanja RAČUNOVODSTVO

TEKUĆE OBAVEZE PREMA DOBAVLJAČIMA

- Nastaju kupovinom od dobavljača odgovarajućeg faktora procesa rada

○ Knjigovodstveni dokument-FAKTURA:

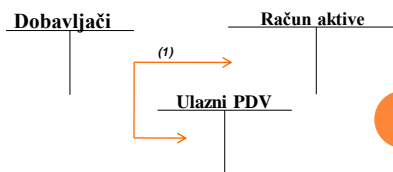
- **VISINA;**
 - Nije fiksna kategorija;
 - Diskonti (popusti) dati od dobavljača u cilju stimulacije poslovne politike.
- **ROK;**
 - Najčešće 15 dana od dana prijema robe i fakture;
 - Klauzule:
 - "n/15"
 - "3/10"
 - Kasa skonto...

○ NAČIN PLAĆANJA:

- Bez odlaganja (gotovinski)-ček;
- Sa rokom do 15 dana-virman;
- Sa rokom do 90 dana-mjenica!

Knjigovodstveno evidentiranje:

- 1) zaduživanjem odgovarajućeg računa **aktive (materijal, osnovna sredstva, usluge, i sl.)**, i rn **Ulazni PDV (19% ili 7% na NV) i odobravanjem računa Dobavljači za visinu nastale obaveze**

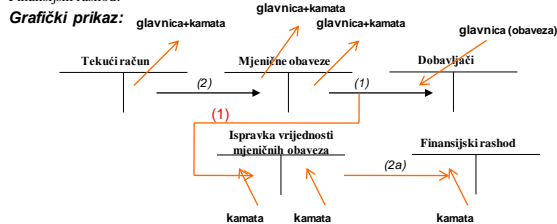

Predavanja RAČUNOVODSTVO

MJENIČNE OBAVEZE

- **Mjenica-HOV** koja služi kao sredstvo obezbjeđenja odloženog plaćanja obaveze prema dobavljaču (glasi na neograničeni iznos...);
- Izdaje se od strane banke (**trasaNta**), na zahtjev dužnika (**tranaTa**) a isplaćuje se o roku dospijeca dobavljaču (**remitentu**).
 - O roku dospijeca imalac mjenice (remitent) istu podnosi za naplatu...
 - Rok dospijeca:
 - 1) rok dospijeca mjenice je **jednak** roku isplate obaveze prema dobavljaču,
 - 2) rok dospijeca mjenice je **duži** od roka isplate obaveze prema dobavljaču (obračunava se pasivna ks)

- Knjigovodstveno obuhvatanje posljednje situacije se vrši:*
- 1) **zaduživanjem računa-Dobavljač za visinu supstituisane obaveze i odobravanjem računa-Mjenične obaveze za istu vrijednost uvećanu za visinu obračunate pasivne kamatne stope obuhvaćane na računu-Ispravka vrijednosti mjenične obaveze,**
Rok dospijeca mjenice povlači određene izdatke, koji se *knjigovodstveno evidentiraju* kroz dva knjigovodstvena stava:
 - 2) odobravanjem računa-Tekući račun za visinu mjenične obaveze uvećane za vrijednost obračunate pasivne kamatne stope i zaduživanjem računa-Mjenične obaveze, za visinu obračunate obaveze,
 - (2a) odobravanjem računa-Ispravka vrijednosti mjeničnih obaveza i zaduživanjem računa-Finansijski rashod.

$$\text{Kamata na rok dospijeca} = \frac{\text{Glavnica} \times \text{Rok dospijeca} \times \text{Godišnja kamatna stopa}}{360}$$

MJENIČNE OBAVEZE -PRIMJER-

- *Pošto o roku nijesmo u mogućnosti da izvršimo obavezu prema dobavljaču, izdajemo mjenicu.*
- *Dug je 5.000€, rok dospijeca mjenice=50 dana i kamata 10% godišnje*
- *Na dan dospijeca..*

D	IVMO	P	D	Mjenična obaveza	P	D	Dobavljač	P
1) 69,4	69,4 (2a)		2) 5.069,4	5.069,4 (1)		1) 5000		

D	Tekući račun	P	D	Finansijski rashod	P
	5.069,4(2)		2a) 69,4		

□ RJEŠENJE:

$$\text{Kamata} = (5.000 \times 50 \times 0,1) / 360 = 69,4$$

EMITOVANJE OBVEZNICA

❖ **Obveznica** - dužnička HOV koja vlasniku, odnosno kreditoru (povjerilac) daje pravo da po dospjeću od izdavaoca naplati iznos koji je naznačen na obveznici, kao i pravo na naplatu pripadajuće kamate;

❖ Dugoročni krediti / obveznice

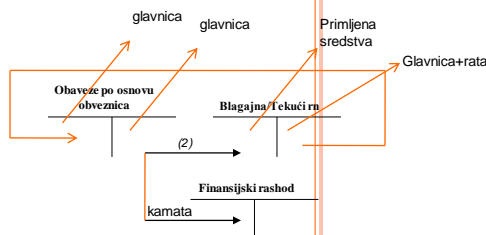
Knjigovodstveno obuhvatanje nastale obaveze po osnovu emitovanja obveznica se knjigovodstveno evidentira u momentu kada kupci obveznica uplate novčana sredstva u visini primljenih uplata, na taj način što se:

1) račun aktive (*Blagajna ili Tekući račun, i sl.*) zadužuje za iznos primljenih sredstava, a odobrava račun-Obaveze po osnovu obveznica.

Slično kao i kod dugoročnog kredita, isplata obaveza po osnovu obveznica po proteku ugovorenog roka se knjigovodstveno evidentira:

2) zaduženjem računa Obaveze po osnovu obveznica, rn-Finansijski rashod i odobravanjem računa aktive-Tekući račun za isplaćeni iznos.

Grafički prikaz:

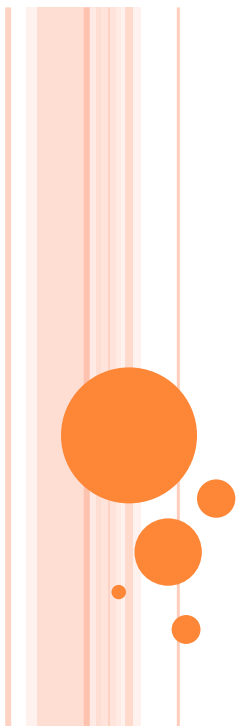

Predavanja RAČUNOVODSTVO

PROKNJIŽITI NAVEDENU POSLOVNU PROMJENU I POJASNITI

- Skupština akcionara je donijela odluku da se izvrši emisija redovnih akcija, tako da je emitovano (izdato) 1.000 akcija po nominalnoj cijeni od 10€/akciji. Tržišna cijena je 12 €/akciji. Akcije nijesu kupljene.

Predavanja RAČUNOVODSTVO

HVALA NA PAŽNJI...
PITANJA.....?????